

БОЯТ НА ПЪРВА КАВАЛЕРИЙСКА ДИВИЗИЯ НА 7 СЕПТЕМВРИ 1916 Г. ОКОЛО ГР. ДОБРИЧ

БЕЛЕЖИТИ БЪЛГАРСКИ ПЪЛКОВОДЦИ

ГЕОРГИ КАЗАНДЖИЕВ

ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ ИВАН КОЛЕВ - ЕПОПЕЯ НА ЕДИН ЖИВОТ



Още от първите дни на войната в Добруджа през септември 1916 година, войните от прославената 3-та армия на генерал-лейтенант Стефан Тошев извършват велики дела, като записват едни от най-героичните страници в българската военна история и оръжие при Тутракан и Добрич. Със своите бойни дела българската кавалерия не остава по-назад от другите родове войска. Опиянени от възторжените победи край Тутракан, като черпят поуки от бойните дела на българската конница от далечното минало, храбрите кавалеристи са обхванати от неудържимото желание да победят и изпълнят с достойнство дълга си пред Отечеството. Под командването на решителни, предприемчиви и с несъкрусим дух командири, конните ескадрони на генерал-майор Иван Колев извършват нечувани бойни подвизи, които и днес остават най-светлите страници от историята на Българската кавалерия, прославява се за вечни времена в битката за освобождаването на поробена Добруджа.

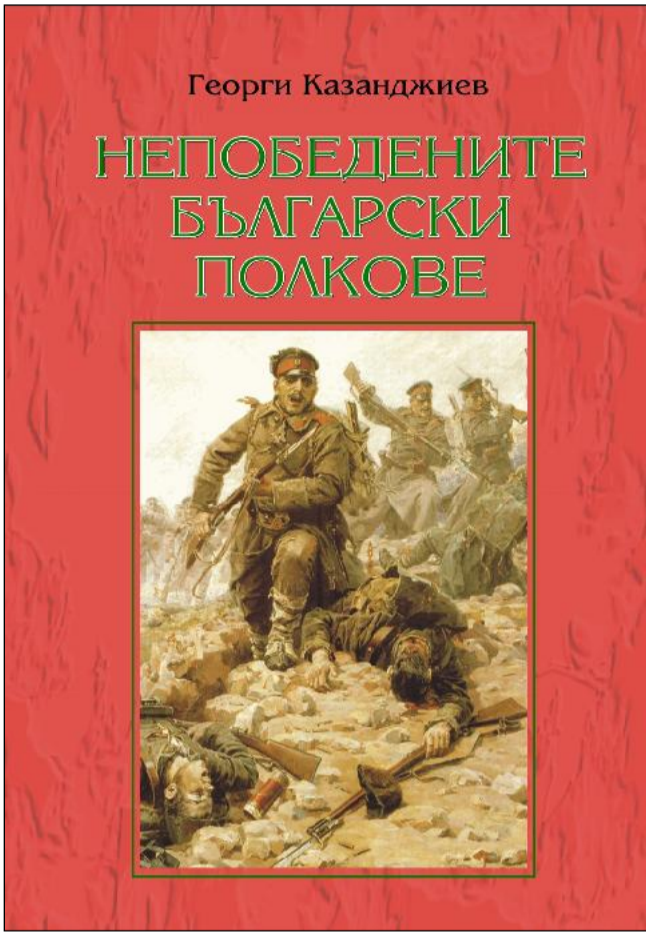
Пресякла без колебания границата, на 1 септември 1916 г. кавалерията се устремява напред, унищожава граничните и тероризиращите погранични отряди на румънците и още на следващия ден атакува и разпръсква дислоцираната около Курт Бунар вражеска дружина.

На 2 септември, около с. Кочмар, ескадроните срещат една румънска бригада, която настъпва от град Добрич през Курт Бунар, за да се яви в тил на атакуваната Тутраканската крепост български войски. Срещу кавалерията първо застава авангардът на румънската бригада. Ескадроните се разгръщат моментално, завързва се жестока схватка с огън и саби. Противникът е обхванат от всички страни и светкавично унищожен. По същото време другите кавалерийски полкове мълниеносно маневрират, атакуват в стегнат конен строй главните сили на бригадата, разпръскват ги, като остават мнозина съсечени на бойното поле. Именно тук, със своя невероятен дух и устрем, кавалерията на генерал-майор Иван Колев спечелва първата си блестяща победа над един противник, настъпващ с числено и огнево превъзходство. В това сражение мощта и крилатият дух на кавалерията надделява над числеността и силата на огнестрелното оръжие.

На 7 септември 1916 г. около град Добрич положението става настъпва към Кеседжик, към който според разузнаването и конните разезди, са се насочили ескадроните на една неприятелска дивизия. Задачата на дивизията е да ги отхвърли и на всяка цена да разузнае, какви пехотни части се движат зад кавалерията, които могат да изненадат тила и фланга на 3-та армия.

Командващият армията заповядва кавалерийската дивизия да продължи изпълнението на задачата си. Генерал Колев повежда своите полкове на север - посока Бей Бунар с цел да успее да привлече към своите настъпващи части противника, който се стреми да застраши фланга на армията. На 7 септември 1916 г. оперативна заповед № 9 нарежда частите на кавалерията да се насочат в три колони към Бей Бунар. Докато частите се изтеглят, подготвят и подредят, започва да се чува все по-силна далечна артилерийска канонада, идваща откъм югоизточната страна. С всяка изминала минута стрелбата се превръща в непрекъснат тътен. Кавалеристите и техните командири се спогледват учудени: „Какво става там?“ Как ли се държат войските от 6/3-а Бдинска дивизия? Справят ли се със задачата си войските от Варненския укрепен пункт? Генерал Колев осъзнава, че трябва да вземе решение, което може би ще изиграе съдбоносна роля за действията на дивизията в района на град Добрич. На него му е заповядано да поведе дивизията в посока Бей Бунар. Какво да предприеме, какво да прави? Тези въпроси той поставя и пред своя началник щаб, подполковник Кисъв.

Генерал Колев заповядва да се потърси връзка с командира на 6/3-а дивизия, с войските на Варненския подвижен резерв и най-вече с щаба на армията. Началникът на съобщенията майор Ст. Величков докладва след малко, че не е успял да установи връзка с армията, но е говорил с командира на Варненския подвижен резерв, чийто началник щаб чака на телефона. С него разговаря подполковник Кисъв: „Противникът настъпва неудържимо вече с превъзходщи сили, пехота и артилерия, положението е изключително сериозно, имаме големи загуби“. След малко почти същото съобщава и началник-щабът на 6/3-а дивизия подполковник Разукуанов.



Научил за реалното положение в района на град Добрич, генерал Колев решава: „Трябва на всяка цена да побързаем към Добрич!“ Той заповядва да известят командира на 6/3-а п.д. генерал-майор Христо Попов следното съобщение: „Конната дивизия, заедно с две дружини, тръгва през с. Мурзук, Буок Базурт, к. 260, към Осман факъ да съдейства на дивизията ви. (7.IX.1916 г., 8.20 часа) Началник конната дивизия, генерал-майор Колев.“

Генерал Колев заповядва марша да се насочи в три колони: в лявата и дясната колони конницата, в средата пехотните роти, пешите картечни ескадрони, планинската батарея. Дивизията настъпва точно в 9 часа. Първа конна бригада настъпва през с. Мурзук, с. Орта Базурт за кота 260; 4-та конна бригада през с. Чаир Махле, с. Реджеб кьой, с. Буок Базурт за к. 260 и пехотата - през с. Мурзук, с. Орта Базурт за к. 260. Лявата колона, която трябва да изпълнява флангова роля по време на настъплението, е поведена от началник-щаб подполковник Кисъв. Първоначалният замисъл на генерал Колев е да тръгне с дивизията в югоизточна посока, в направление с. Кованлък - 4 конна бригада; пехотата през Мурзук, Буок Базурт, но след изясняване точната обстановка с шабовете на 6/3-а п.д. и Варненския подвижен резерв, той насочва Четвърта конна бригада през селата Чаир Махле, Реджеб кьой, Буок Базурт. Подполковник Кисъв изпраща следното донесение до щаба на 3-та армия от името на генерал Колев: „Понеже и до сега оперативната задача за днес не е получена в дивизията, реших да настъпя с дивизията на север към Бей Бунар и помогна на войските, които действат на север от Аккадънлар, за което поисках одобрението от Щаба на Армията. И до сега, обаче, отговор не е получен. Запитах в 6-а дивизия какво е положението - отговори ми се, че се води силен бой и положението е много сериозно; за това измених първото решение и в този момент тръгвам с дивизията на изток към Осман факъ, за да действам във фланг и тил на противника, действащ във фланг и тил на 6-а дивизия. Оперативна заповед за днес още не е получена. № 14, с. Кеседжик, 7.IX.1916 г., 9 часа 30 мин., пр. пл. Н-к на конната дивизия генерал майор Колев;“



След упорит и енергичен сблъсък с неприятелски руски ескадрони, които отбраняват карапелитския скалист склон и пътищата през гората, ескадроните продължават напред. Към 12.30 часа двете колони едновременно пристигат на к. 260, намираща се южно от с. Орта Базурт. По заповед на командира на бригадата тук е оставен в заслон ескадронът на майор Ап. Стоянов, който има за задача да разузнава срещу вражеските части, които се стремят да обкръжат дивизията от района на селата Киринджи, Енидже, Сейдали. Подполковник Кисъв изпраща старши адютанта на дивизията със силен алор да съобщи в щаба на 6/3-а п.д., че „кавалерията бързо и скоро ще ги подкрепят. Задачата на старши адютанта е да разузнае и положението на неприятелския фланг, към който генерал Колев е насочил своите ескадрони.“

Противниковите разезди продължават да безпокоят дивизията, но след кратка схватка те са разпилени и прогонени. Ескадроните продължават да настъпват с променлив алор.

След с. Киринджи, около района на с. Сейдали в щаба на дивизията пристига следната телеграма: „Екстрена. Началнику конната дивизия. Незабавно настъпете към Добрич, за да атакувате във фланг и тил неприятелските руски части, които са се развърнали и водят бой срещу левия фланг на 6/3-а п.д. около с. Арабаджи. Командуещ 3-та армия Генерал Тошев.“

От юта 278 генерал Колев заедно с началник щаба се ориентират в обстановката и установяват истинското положение: флангът на противника е в дължина около два километра, южно от с. Осман факъ. Малко встрани, близо до юта 211, частите на 6/3-а п.д. са притиснати от превъзходният ги няколко пъти противник и като че ли всеки момент ще бъдат заставени да отстъпят на юг. Изяснил си отлично бойната ситуация, генерал Колев заповядва: „Конницата да се съсредоточи, конната батарея да излезе и заеме позицията, пешата колона с ускорен марш да се насочи към моголката.“

Към 16.15 часа пехотните роти и пешите ескадрони се насочват за развърщане в предварително разузнатите посоки срещу фланга и тила на румънските, руски и сръбско-хърватските войски. Планинската батарея следва плътно зад тях и заема позиция. Към 16.30 часа първо открива огън конната, а след нея и планинската батарея. След тях огън по противника откриват пешите и два конни ескадрона. Като използват гънките на местността, храсталациите и царевичните ниви, те се приближават близо до противника, а някои части директно атакуват на нож. Противниковите командване прави отчаяни опити да се противопостави и противодейства. Те насочват подкрепления и по двата батарея започва на един от взводовете си да се придвижи още по на север и аю се наложи с точен огън да подпомогне кавалерията. Към 17.15 часа генерал Колев насочва основните сили на дивизията си в посока Кара Синан. Той изпраща 2-ри конен полк в авангард, 1-ва конна батарея вдясно по фланга. Втори конен полк първи получава заповед да атакува. Първоначално полкът напада в посока Кара Синан и продължава да преследва противника към селата Настратин и Сейдали. Другите кавалерийски полкове го следват отблизо.

Застанал начело на настъпващите, генерал Колев решава да въвлече в боя само толкова части, колкото са необходими, а останалите да са в пълна готовност за посрещането на евентуални изненади от страна на руската кавалерия, която през цялото време ги преследва и може да се намеси неочаквано в боя.

Атакуваният противник е от сръбско-хърватската смесена дивизия. Храбреците на генерал Колев атакуват и почти напълно унищожават една рота от десния фланг. Противникът открива силен пушечен огън по авангардния ескадрон на ротмистър Кикименов и полка, но нанасят повече поражения на своите части. Артилерията им също води силен огън по настъпващите, но и това не помага. Противниковото отстъпление се разраства равномерно и постепенно по целия фронт в посока изток.

С настъпването на нощта преследването е преустановено.

